

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Кошонова Манзура

**Раҳматҷонова, ба диссертатсияи Одинаев Аслам Мадғиёевич дар мавзӯи
«Такмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккули
иқтисодӣ инноватсионӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)», ки барои
дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз руи ихтисоси
08.00.12 - иқтисодӣ меҳнат, пешниҳод шудааст**

Аҳамият ва зарурати тадқиқот

Дар замони муосир дар шароити иқтисоди инноватсионӣ сармояи инсонӣ ҳамчун омили пешбарандаи рушди низоми иҷтимоиву иқтисодӣ баромад мекунад. Зарурати гузариши Тоҷикистон ба роҳи инноватсионии рушд ва рафъи тафовути технологияи байни он бо кишварҳои пешрафтаи саноатӣ ва дар сатҳи байналмилалӣ кайҳо боз дар сатҳи Ҳукумати Ҷумҳурӣ баррасӣ мешавад. Айни замон, соҳаҳои нав, ки пеш аз ҳама ба технологияҳои рақамӣ алоқаманданд, барои рушд такони ҷиддӣ гирифтанд. Соҳаҳои мазкур сифати баланди сармояи инсониро тақозо мекунанд, ки зарурати фаъол гардонидани ниҳодҳои тақрирестехсоли захираҳои меҳнатиро дар кишвар ба миён меоранд.

Бояд гуфт, ки солҳои охир дар Тоҷикистон зарурати рафъи мушкилоти тафовути инноватсионӣ бо дигар кишварҳо боиси наشري теъдоди зиёди корҳои илмӣ дар ин мавзӯ гардид. Айни замон бештар таҳқиқотҳои илмӣ дар робита бо рушди инноватсионӣ бо таваҷҷуҳ ба ташаккули сармояи инсонӣ пешниҳод шуда истодаанд, ки ҳар яке ба таври хос мушкилоти мавҷуда ва роҳҳои ҳаллу ҷасли онро шарҳ медиҳанд. Аммо муаллифони корҳои илмӣ бояд нигоҳи шахсии худро дар робита ба мафҳум, принципҳо, роҳҳои ҳаллу ҷасли муаммоҳои мавзӯи диссертатсияи худ дошта бошад.

Мавқеи муаллифи диссертатсияи тақризшаванда дар мавриди инкишофи фаҳмиши идоракунии инноватсия, ҷустуҷӯи имкониятҳои камнашавандаи неруи инсонӣ, таъсиррасонии он ба рушди инноватсионӣ, дастовардҳои илмӣ ва технологияҳо, истифодаи ҳамгирӣ ва равишҳои муосири институтсионалӣ қобили таваҷҷуҳ мебошанд. Диссертатсияи Одинаев А.М. аз дигар таҳқиқотҳо бо равиши инноватсионии худ, бо омӯзиши амиқ ва далелҳои мантиқии пешниҳодшуда фарқ мекунад, ки аз сатҳи хуби омодагии муаллиф шаҳодат медиҳад. Мавзуи кори диссертатсионии ӯро муҳим, мубрам ва дорои аҳамияти илмиву амалӣ номидан мумкин мебошад.

Дараҷаи таҳқиқи мавзуи илмӣ. Аз рӯи рӯйхати таҳқиқотҳои дар диссертатсия акс ёфта маълум гардид, ки унвонҷӯй таҳқиқоти ҷуқур ва амиқ гузарондааст. Чуноне ки маълум гардид норасоии кадрҳои баландихтисос ва дорои қобилиятҳои инноватсионӣ дар кишвари мо баръало эҳсос карда мешавад. Масъалаҳои институтсионали ташаккул ва рушди сармояи инсонӣ дар Тоҷикистон ҳоло ҳам ба талаботи ҷаҳонӣ ҷавобгӯ нест. Ислоҳоти иқтисодӣ бо таваҷҷуҳ ба масъалаи таҷдиди маориф ва мутобиқсозии он ба талаботи муосир барои ташаккули сармояи инсонии босифат, ки қодир ба таъмини рушди равандҳои инноватсионӣ мебошад, махсусан муҳим дониста мешавад.

Муаллиф таъсири бениҳоят муҳим доштани омили “муҳоҷирати меҳнатӣ»-ро ба раванди ташаккули сармояи инсонии миллии давлатҳои мутараққӣ ва рӯ ба инкишоф махсус қайд намудааст. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳияи Конспсияи миллии рушди сармояи инсонӣ бе назардошти танзими равандҳои муҳоҷирати меҳнати берунӣ ва коҳиши таъсири омили “фирори мағзҳо» имконнопазир аст.

Мақсад, вазифа, объект, предмет ва пойгоҳи таҳқиқот, навоварӣ ва нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда саҳеҳ ва мантиқӣ таҳия шудаанд.

Муаллиф кушиш намудааст, ки рисолаи худро дар чорчӯбаи талаботи рисолаҳои номзадӣ нависад, яъне мубрамият, дараҷаи таҳқиқи мавзӯ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳо), мавзӯҳои илмӣ, хадаф, вазифа, объект, предмет, фарзия, макон ва давраи таҳқиқот, асосҳои назариявӣ, асосҳои методологӣ, сарчашма, пойгоҳи таҳқиқот, навлгонӣ, нуқтаҳои ҳимояшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, дараҷаи эътимоднокии таҳқиқот ва ғ. ба инобат гирифта шудааст, ки ин ҷанбаҳои мантиқии кори тақризшавандаро пурқувват намудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсия ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисоси кормандони илмӣ (илмҳои иқтисодӣ) КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ихтисоси 08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат, мутобиқ мебошад: 1. Асосҳои назариявӣ ва методологӣ иқтисодиёти меҳнат; назария ва концепсияҳои рушди муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ (назарияи шуғл, бозори меҳнат, идоракунии кормандон ва ғайра); 3. Масоили назариявӣ-методологӣ дар соҳаи меҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ; 7. Ҳавасмандгардонӣ ва музди меҳнати кормандон; ташкили музди меҳнат ва таъмини алоқамандии он бо тахассуси кормандон ва самаранокии истеҳсолот; функцияи такрористеҳсолӣ ва ҳавасмандгардонии музди меҳнат; 8. Масоили сифати нерӯи корӣ, тайёркунӣ, ташаккули салоҳияти касбӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кадрҳо; ташаккули рақобатпазирии кормандон; роҳнамоии касбии аҳоли; ҳаракати кормандон; 20. Таҷрибаи хориҷии танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ ва дурнамои истифодаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Дараҷаи асоснокӣ ва эътимоднокии муқаррароти илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои дар кор диссертатсионӣ баёнгардида.

Кори диссертатсионии Одинаев А.М., ки ба тақриз пешниҳод шудааст, бо навовариҳо, равиши илмӣ таҳлили мушкilotи мавзӯ ва

тафсири назариявӣ ва методологии ба худ хос қобили таваҷҷуҳ мебошад. Ҳолатҳои дар боло зикршуда дар якҷоягӣ бо заминаи далелҳои асосноки натиҷаҳои пешниҳодшуда, муаллифро ҳамчун олими ба камолрасида тавсиф мекунанд. Бояд қайд кард, ки равиши институтсионалии инкишофи сармояи инсонӣ, ки дар диссертатсияи тақризшаванда кор карда баромада шудааст, барои иқтисодиёти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти стратегӣ дорад. Муқаррароти назариявӣ ва тавсияҳои пешниҳодшуда аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шуда бо истифодаи маҷмуи усулҳои умумии илмӣ ва махсуси таҳқиқот коркард шудаанд. Унсурҳои навоари илмии диссертатсия ба таври мантиқӣ роҳҳои расидан ба ҳадафи тадқиқотро ифода мекунанд. Аз ҷумла:

- ҷанбаҳои назариявии омузиш, хусусиятҳо ва мазмуни сармояи инсонӣ асоснок карда шудааст, ки имкон медиҳад онро ҳамчун натиҷаи инкишофи сифатӣ ва миқдории захираҳои меҳнати кишвар таъриф намуда таъсири омилҳои табиӣ, минтақавӣ (ҷуғрофӣ), таърихӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоиро дар раванди ташаккулёбии он бо таваҷҷуҳ ба сиёсати ҳадафмандонаи давлат дар ин раванд баҳогузори намоем, ки дараҷаи рушди сармояи инсонии милли ва мувофиқати он ба талаботҳои иқтисодиёти инноватсиониро инъикос менамояд;

- таърифи муаллиф оид ба мафҳуми сармояи инсонӣ бо таваҷҷуҳ ба ҷойгоҳи калидии унсури таркибии он - тавонмандии инноватсионӣ - пешниҳод гардидааст, ки аз дигар унсурҳои таркибии он (маълумот, саломатӣ, ахлоқ, саҳтқушӣ, таҳаммулпазирӣ, ҳаракатпазирӣ ва ғ.) таъсирпазир мебошад ва ба зарурати сармоягузориҳои ҳадафманд ҷиҳати бештар намудани ин таъсир таъқид мекунанд;

- асосҳои методии ташаккули муҳити институтсионалии рушди сармояи инсонӣ пешниҳод шудааст, ки нақши давлатро ҳамчун пайвандгари байни иштирокчиёни равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ дар ростои омода намудани кадрҳои соҳибтаҳассус ва эҷоди системаи

ҳавасмандгардонӣ барои таъмини фаъолияти босамари инноватсионии ҳомилини сармояи инсонӣ ифода мекунад;

- омилҳои ташаккули сармояи инсонӣ дар муҳити институтситсионалии рушди системаи таҳсилоти олии касбӣ ва танзими равандҳои муҳоҷирати меҳнатӣ бо таваҷҷуҳ ба мушкилоти “фирори мағзҳо» дастабандӣ шудаанд, ки сабаб ва натиҷаи татбиқи сиёсати рушди иқтисодиёти навоваронаро дар ҷумҳурӣ бо назардошти муаммоҳо ва мавонеҳои мавҷуд дар ин самт, шарҳ медиҳанд. Дар робита ба ин тамоюли омода намудани кадрҳо бидуни ба назар гирифтани талаботҳои воқеии бозори меҳнат ва наандешидани чораҳои муассир ҷиҳати боздоштани “фирори мағзҳо» ба сифати омилҳои муҳимми боздорандаи рушди фаъолияти инноватсионӣ дар кишвар таъриф шудааст;

- самтҳои рушди сармояи инсонӣ дар заминаи беҳтар намудани ҳамкории давлат ва системаи маориф бо таваҷҷуҳ ба такмили низоми алоқамандии таҳсилоти олий ва бозори меҳнат ҷиҳати дар амал татбиқ намудани моделҳои омузишии тақвияти тафаккури инноватсионии муҳассилин муайян карда шуданд. Дар ин замина амсилаи муҳосибаи омилҳои муассир ба арзиши сармояи инсонӣ дар сатҳи ширкатҳои ватанӣ қор карда баромада шудааст, ки ба назар гирифтани натоиҷи он ҷиҳати таъмини рушди мутавозини низоми таҳсилоти олий ва бозори меҳнат мусоидат менамояд;

- системаи чорабиниҳои мансуб ба танзими давлатӣ, ки ба истифодаи самараноки сиёсати танзими муҳоҷирати меҳнатӣ бо таваҷҷуҳ ба қоҳиши раванди “фирори мағзҳо», истифодаи бештар аз самараи синергетикии “гардиши мағзҳо» ва таъмини ҳавасмандии кадрҳои соҳибтахассус ҷиҳати пешбурди фаъолияти соҳибқорӣ дар ҳудуди кишвар пешниҳод карда шудааст.

Автореферат ва мақолаҳои илмӣ ҷопшудаи докталаби дараҷаи илмӣ ва мазмуни асосии диссертатсияро пурра инъикос мекунамд.

Саҳми шахсии муаллиф дар натиҷаҳои бадастомада дар муайян намудани мақсад, предмет ва объекти таҳқиқот, коркарди сохтори мантиқии кор, гузаронидани таҳлили амиқи асосҳои назариявии инкишофи сармояи инсонӣ дар шароити гузариш ба иқтисодиёти инноватсионӣ, коркарди модели мафҳумии кори диссертатсионӣ, муқоисаи натиҷаҳои тадқиқоти олимони мухталифи соҳа, баҳогузориҳои ҳолати кунунӣ ва тамоюли инкишофи сармояи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, коркарди модели арзиши сармояи инсонӣ дар корхонаҳои саноатии кишвар, коркарди модели риёзии таҳлили институтсионалиҳои омилҳои ба рушди сармояи инсонӣ таъсиррасон, ки таъсири калидии омилҳои сохториро дар низоми ниҳодҳои баррасишавандаи ташаккули сармояи инсонӣ собит менамояд, ҷамъбандӣ ва пешниҳоди хулоса ва тавсияҳои амалӣ, наشري мақолаҳои илмӣ ва тасвиби натиҷаҳои тадқиқот дар конференсияҳои сатҳи гуногун ифода ёфтааст.

Ба қисмати муҳимми саҳми шахсии муаллиф коркарди модели институтсионалиҳои ташаккули муҳити мусоиди рушди сармояи инсонро дохил кардан мумкин аст, ки нақши давлатро ҳамчун пайвандгари байни иштирокчиёни равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ҷиҳати омода намудани кадрҳои соҳибтаҳассус ва эҷоди системаи ҳавасмандгардонӣ барои таъмини фаъолияти босамари инноватсионии сармояи инсонӣ ифода мекунад.

Сохтор ва мазмуни диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст. Бобҳои кори диссертатсионӣ бо пайдарҳамии мантиқӣ масоили назариявӣ, методологӣ ва амалии тадқиқоти самтҳои афзалиятноки инкишофи сармояи инсониро дар шароити гузариш ба иқтисодиёти инноватсионӣ инъикос менамоянд.

Дар муқаддима (саҳ. 4-15) аҳамияти мавзӯи диссертатсия, дараҷаи омузиши мавзӯ, робитаи таҳқиқот бо барнома ва мавзӯҳои илмӣ шарҳ

дода шудааст, мақсад, вазифаҳо, объекту предмет, фарзияи таҳқиқот муайян гардидаанд, наwgонии илмии таҳқиқот, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣю амалии таҳқиқот, интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия, ҳамчунин сохтор ва ҳаҷми диссертатсия тавсиф шудааст.

Дар боби аввали диссертатсия «*Ҷанбаҳои назариявии ташаккулёбӣ ва истифодаи самараноки сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодии инноватсионӣ*» (саҳ. 16-64) асосҳои назариявӣ ва методологии ташаккулёбии сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодии инноватсионӣ шарҳ дода шудааст, принципҳо ва механизмҳои асосии ташаккулёбии сармояи инсонӣ дар шароити муосир тадқиқ шудаанд, омилҳои муассир ба рушди институтҳои ташаккули сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодии инноватсионӣ тавсиф шудаанд. Ба андешаи муаллиф, моҳияти иқтисодии сармояи инсониро арзиши ҷамъшудаи он дар вучуди захираҳои меҳнатӣ таҷассум мекунад, ки дар натиҷаи сармоягузори ҳадафманд ташаккул меёбад. Азбаски унсурҳои алоҳидаи сармояи инсонӣ дар зери таъсири омилҳои мухталиф ташаккул меёбанд, сармоягузорӣ низ бояд ҳадафҳои муайянеро пайгирӣ намояд ва таъсири омилҳои мазкурро тақвият бахшад. Муаллиф қайд менамояд, ки муҳити табиӣю инкишофи сармояи инсонӣ омили муҳимтарини таъсиррасонанда ба инкишофи он мебошад. Зеро муҳити табиӣ ба шаклгирии саломатии шахс, ангезаҳо, руҳия ва иродаи пешбурди фаъолияти иқтисодӣ таъсири мустақим дорад. Вобаста ба ин муҳаққиқон ҳангоми омӯзиши сармояи инсонӣ бештар онро дар маҳдудии минтақаҳои муайян баррасӣ менамоянд. Аз ҷониби дигар дар ҳудуди минтақаҳои алоҳида, ки дорои иқтисодии муайяни захираҳои табиӣ мебошанд, неруи мутахассисе ба камол мерасанд, ки барои истифодаи самараноки захираҳои мазкур, коркард ва то ба маҳсулоти ниҳой расонидани он махсус гардонида мешавад. Яъне самти тахассусии сармояи инсонии минтақаро

мавҷудияти захираҳои табиӣ, махсусгардонии истеҳсолии ҳамон минтақа муайян менамояд. Аммо махсусгардонии тахассуси сармояи иносӣ барои фаъолияти муваффақонаи он кофӣ нест: бояд он аз тавонмандии инноватсионӣ низ бархурдор бошад, ки афзалияти рақобатии худро таъмин карда тавонад. Ҳамин тавр, ҳадафи асосии сармоягузорӣ ба сармояи инсонии миллӣ ин ошкор намудани самти тахассусии неруҳои корӣ бо таваҷҷуҳ ба мавҷудияти захираҳои табиӣ минтақаҳои муайяни ҷуғрофӣ ва эҷоди тавонмандиҳои инноватсионӣ дар вучуди онҳо чун омили муҳимтарини афзалиятҳои рақобатӣ ба шумор меравад (саҳ. 21-35).

Дар боби дуюм «*Вазъи кунунӣ ва тамоюлҳои рушди сармояи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон*» (саҳ.65-115) тамоюли рушди таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор гирифта, нақши муҳочирати меҳнатӣ дар рушди сармояи инсонӣ баррасӣ гардидааст ва дар асоси амсилаи риёзӣ таҳлили институтсионалии омилҳои ба рушди сармояи инсонӣ таъсиррасон анҷом дода шудааст. Ба андешаи А.М. Одинаев, ҳанӯз сатҳи маоши кормандони соҳаи маориф барои ҷалби омӯзгорони боистеъдод ба мактабҳои олии нокифоя аст. Ҳукумати ҷумҳурӣ ҳамасола маоши омӯзгоронро баррасӣ мекунад, аммо беқурбшавии пули миллӣ ва болоравии нархи маводи ниёзи аввалия имкон намедихад, ки вазъи иҷтимоии онҳо ба таври кофӣ беҳтар шавад. Гузашта аз ин, бисёре аз донишҷӯён низ маҷбуранд, ки ҳангоми таҳсил барои маблағ ва эҳтиёҷоти худ кор кунанд. Дар чунин вазъият тайёр кардани кадрҳои дорои қобилияти навоарӣ ба мушкилоти ҷиддӣ дучор меояд. Ҳамчунин муаллиф равандҳои муҳҷирати меҳнатии аҳолии қобили меҳнатро таҳлил карда истода қайд намудааст, ки раванди ру ба афзоиши «фирори мағзҳо» ботадрич пояҳои низоми таъминоти кадрӣ соҳаҳои афзалиятноки иқтисоди миллиро фалаҷ мекунад. Солҳои охири рузона ба ҳисоби миёна то 400 нафар шахрвандони тоҷикистонӣ ба

тобеияти давлатҳои дигар, умдатан, Федератсияи Россия мегузаранд, ки барои тарбия ва камолоти касбӣ муҳлати онҳо давлати Тоҷикистон маблағҳои зиёде сарф кардааст (саҳ.75-110).

Дар боби сеюм «*Самтҳои рушди сармояи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон*» (саҳ. 116-161) амсилаи концептуалии ташаккулёбии арзиши стратегии сармояи инсонӣ коркарда барномаи шуда, рушди сармояи инсонӣ дар асоси тақмили ҳамкориҳои мутақобилаи давлат, бозори меҳнат ва низоми маориф тадқиқ ва усулҳои танзими равандиҳои муҳоҷирати меҳнатӣ бо таваҷҷуҳ ба коҳиш додани ҷараёни «фирори мағзҳо» баррасӣ гардидааст.

Муаллиф қайд намудааст, ки яке аз муҳимтарин вазифаҳои комплекси таълим ҳамчун сохтори асосии институтсионалӣ баланд бардоштани самаранокии ҳамгироии илм, истеҳсолот ва бозори меҳнат, инчунин инкишофи ҳамкориҳои байналхалқӣ дар соҳаи маориф мебошад. Шаклҳои асосии ҳамкориҳои байналмилалӣ илмӣ-техникӣ барномаҳои муштаракӣ тадқиқотӣ ва таълимӣ, сармоягузориҳои мустақим ба рушди соҳаҳои пешрафта, интиқоли технология, иҷозатномадиҳӣ ва патент, ҳаракати сармояи зеҳнӣ байни кишварҳо, содирот ва воридоти маҳсулоти босифат, таъсиси корхонаҳои муштарак, инчунин франчайзингҳои таълимӣ мебошанд. Аз шаклҳои номбаршудаи ҳамкориҳои байналмилалӣ сохторҳои институтсионалӣ аз барномаҳои муштаракӣ байналхалқӣ ва интиқоли фановариҳои истеҳсолӣ ва таълимӣ фаъолона истифода мебаранд. Самаранокии барномаҳои муштаракӣ байналмилалӣ илмӣ, техникӣ ва таълимӣ дар он аст, ки онҳо имкон медиҳанд: барои маблағгузориҳои ҷорабиниҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва таълимӣ маблағҳои иловагӣ ба даст оранд; омӯзиши таҷрибаи амалии донишгоҳҳои хориҷӣ дар самти мутобиқ шудан ба муҳити куллан тағйирёфтаи иқтисодӣ, технологӣ ва фарҳангӣ ва амсоли онро ба роҳ монанд ва ғ. (саҳ.128-141).

Дар хулоса пешниҳоду тавсияҳои муаллиф ҷиҳати дар амал татбиқ намудани роҳу усулҳои тақмили механизми идоракунии сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодии инноватсионӣ оварда шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии тадқиқот. Кори диссертатсионии А.М. Одинаев дар пайравӣ ба мактаби институтсионализм навишта шудааст. Аҳамияти назариявии натиҷаҳои тадқиқотро инкишофи назарияи институтсионалии тақрористеҳсоли сармояи инсонӣ дар шароити рушди иқтисодии инноватсионӣ, татбиқи он дар минтақаҳои, ки теъдоди захираҳои меҳнатнашон зиёд мебошад, муайян менамояд. Муқаррароти алоҳидаи натоиҷи тадқиқот асосҳои назариявии иқтисодии меҳнатро бо таваҷҷуҳ ба коркарди моделҳои муосири омодаسازی кадрҳои дорои тавонмандии инноватсионӣ пурратар менамояд.

Натиҷаҳои кори диссертатсионии А.М. Одинаевро дар ҷараёни татбиқи стратегияи миллии рушди сармояи инсонӣ, танзими рушди мутавозини низоми таҳсилоти олӣ ва бозори меҳнат, танзими равандҳои муҳожирати меҳнатӣ ва амсоли он метавон истифода бурд. Натиҷаҳои тадқиқотро инчунин ҳангоми хондани курсҳои «Менеҷменти инноватсионӣ» «Назарияи сармояи инсонӣ», «Иқтисодӣ ва иҷтимоӣ меҳнат», «Назарияи институтсионалӣ» ва ғ. истифода бурдан мумкин аст.

Эродҳо

1. Бешубҳа, назарияи институтсионализм равандҳои тақрористеҳсоли сармояи инсониро беҳтар шарҳ медиҳад. Рӯй овардани муаллиф ба назарияи мазкур ба сифати равиши методологии тадқиқ қобили таҳсин аст. Аммо муаллиф дар қисмати назариявии диссертатсия аз намояндагони машҳури мактаби нави институтсионализм ва мактаби институтсионализми эволюсионӣ иқтибос наовардааст, ақидаҳои онҳоро дар робита ба инкишофи сармояи инсонӣ таҳлил накардааст.

2. Дар зербобии 1.3., ки «Ташаккули институтҳои рушди сармояи инсонӣ дар шароити иқтисодиёти инноватсионӣ» номида шудааст, ба ташаккули институтҳои илмӣ тадқиқотӣ, бизнес инкубаторҳо, технопаркҳо ва вазифаҳои онҳо дар шароити муосир кам таваҷҷуҳ зоҳир шудааст.

3. Дар боби дуҷуми кори диссертатсионӣ бояд бештар мушкилоти дохилидонишгоҳии инкишофи сармояи инсонии мухассилин таҳлил мешуданд. Алалхусус, таваҷҷуҳи бештарро мушкилоти сифати таҳсил тақозо менамоянд.

4. Дар модели риёзии таҳлили омилҳои инстиутсионалӣ ворид кардани омилҳои «ҳимояи ҳуқуқи муаллиф» ба мақсад мувофиқ буд. Аммо муаллиф онро фуругузор намудааст.

5. Дар кори диссертатсионӣ иштибоҳоти имлоӣ ва услубӣ мушоҳида мешаванд.

Эродҳои мазкур аҳамияти назариявӣ амалии тадқиқоти илмӣ унвонҷӯро коста намегардонанд. Онҳо барои тадқиқотҳои ояндаи А.М. Одинаев ба сифати замина ва дастурамал пешниҳод шудаанд.

Хулосаи муқарризи расмӣ

Кори илмӣ тақризшаванда дар мавзӯи «Такмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккули иқтисодиёти инноватсионӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон), ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз руи ихтисоси 08.00.12 - иқтисодиёти меҳнат, пешниҳод гардидааст, ба талаботҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст. Диссертатсияи номзодии тақризшаванда бо масъалагузорӣ, мубрамиёт, дараҷаи навоарӣ, хулосабарорӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалии худ тадқиқоти арзанда ва дорои арзиши баланди илмӣ аст. Муаллифи кори диссертатсионӣ,

Одинаев Аслам Мадгӣевич, лоиқи дараҷаи номзади илмҳои иқтисодӣ аз
руи ихтисоси 08.00.12 - иқтисодиёти меҳнат мебошад.

Муқарризи расмӣ:

**доктори илмҳои иқтисодӣ,
профессори кафедраи молияи
Донишгоҳи давлатии молия ва
иқтисоди Тоҷикистон**

М.Р. Кошонов

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734067, ш. Душанбе, кӯчаи Нахимов
64/14, Тел: (+992) 93-555-50-72, e-mail: manzura@yandex.ru

Дурустии имзои М.Р. Кошоноваро тасдиқ менамоям

**Сардори ШК ва корҳои
махсуси ДДМИТ, н.и.ҳ.**

У.А. Шарипов